



TEORETICKÉ KONCEPCE V OBLASTI ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

ÚVOD

Teoretické koncepce v oblasti rozhodčího řízení představují přístupy, perspektivy a pozice, z jakých se odborníci na toto téma pokoušejí uchopit právní institut rozhodčího řízení jako celek, a poskytnout tak odvětví rozhodčího řízení pojmová a teoretická východiska, umožňující zodpovězení otázek, které v souvislosti s rozhodčím řízením vyvstávají. Jednotlivé teoretické koncepce se tedy snaží uchopit rozhodčí řízení jako celek a vyslovit se k jeho celkové povaze. Snaží se proto postihnout zejména principy stojící v základech rozhodčího řízení a prostupují tímto právním institutem jako celkem. V odborné literatuře zabývající se rozhodčím řízením lze nalézt značné množství koncepcí, které se navzájem odlišují mnohdy zcela zásadním způsobem. Jejich jednotícím prvkem je však snaha postihnout a ozřejmit zejména vztah státu a rozhodčího řízení. V konkrétnější rovině lze za hlavní předmět zájmu jednotlivých teoretických koncepcí označit vztah mezi vůli stran přidílit řešení otázek vyplývajících z jejich smluvního vztahu soukromé osobě a veřejnou mocí, jež je vtělena do právního řádu určitého státu, a jež si osobuje nárok tuto vůli smluvních stran regulovat. Jinými slovy úhelným kamenem se stává zejména otázka míry nezávislosti vůle stran v oblasti rozhodčího řízení na dotčených právních rádech.

Jelikož jednotlivé teoretické koncepce se pokoušejí uchopit rozhodčí řízení jako celek a dobrat se jeho základních principů, je zřejmé, že tyto teoretické přístupy mají vliv na celkové chápání rozhodčího řízení včetně všech s ním souvisejících aspektů. Za nejdůležitější z nich je možno považovat zejména možnost ingerence národních soudů do průběhu rozhodčího řízení. Jednotlivé teoretické přístupy se zde odlišují již v samém názoru na přípustnost takovéto ingerence. Pokud ji připouštějí, snaží se následně vymezit její žádoucí rozsah. Dalším aspektem rozhodčího řízení, kde se významně projevují rozpory mezi jednotlivými teoretickými koncepcemi, je právní postavení rozhodců či rozhodčích institucí. Pojetí rozhodce jakožto „zmocněnce stran“ mu v podstatě ponechává stejně široké spektrum možností jednání, jako mají samy smluvní strany. Oproti tomu chápání rozhodce z pozice veřejné moci, tzn. jeho připodobňování k pozici soudce, jej omezuje v té samé míře, což se projevuje například při výběru rozhodného práva skrze kolizní normy mezinárodního práva soukromého příslušného státu. Diference mezi jednotlivými teoretickými koncepcemi lze konečně předběžně demonstrovat i na pojetí samotného rozhodčího nálezu, který může být v závislosti na zastávané teoretické koncepci chápán jako soukromoprávní dohoda stran (tj. vlastně jako novace daného právního vztahu) nebo naopak jako akt aplikace práva podepřený veřejnou mocí, nejvíce podobný soudnímu rozhodnutí.

Lze tedy shrnout, že jednotlivé teoretické koncepce představují rozdílné pozice, které lze charakterizovat předběžně tak, že na jedné straně je rozhodčí řízení chápáno jako právní institut určitým způsobem podepřený veřejnou mocí. Na druhé straně pak stojí pojetí rozhodčího řízení jakožto transnacionálního soukromoprávního způsobu řešení sporů, který je zcela nezávislý na státu.¹ Stručně řečeno jednotlivé teoretické koncepce se liší především svou odpovědí na otázku, zda je rozhodčí řízení svou povahou právním institutem soukromoprávním či veřejnoprávním.² Krom povahy rozhodčího řízení a souvisejících aspektů se rozpor mezi jednotlivými doktrinárními názory – zejména pak mezi jejich dvěma krajními polohami, tj. doktrínou smluvní a doktrínou jurisdikční, projevují již v samotném nazírání na povahu rozhodčí smlouvy. Jedná se o tzv. materiálněprávní (hmotněprávní) a procesněprávní pojetí rozhodčí smlouvy.

Analýza způsobu nazírání na právní institut rozhodčího řízení má skutečně i významné praktické konsekvence³, jelikož nejen pro účely právní teorie, ale i pro účely právní praxe je vhodné seznámit se především s tím, jakou doktrínu zastávají a promítají do své judikatury nejvyšší a nejdůležitější soudy v konkrétní zemi. Toto vědomí může významně ovlivnit postup stran před soudními orgány, včetně volby argumentace v soudním sporu.

JURISDIKČNÍ DOKTRÍNA

Zastánci jurisdikční doktríny považují za základ rozhodčího řízení vůli státu delegovat na rozhodce právo rozhodovat spory mezi právními subjekty.⁴ Rozhodce se tak v tomto pojetí dostává do pozice analogické soudci. Také rozhodčí

1 Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. str. 53.

2 Raban, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 43.

3 „Otázka zní, zda doktrinární pohled na rozhodčí řízení má zásadní vliv na řešení konkrétních otázek a institutů. Dle našeho názoru se jedná o přístup ke kvalifikaci rozhodčí smlouvy, o postavení rozhodce a zdroj jeho pravomoci rozhodovat konkrétní spor, odpovědnost rozhodce, vztah mezi stranami smlouvy a rozhodcem, rozhodného práva pro jednotlivé vztahy a otázky, možnost dispozice s rozhodčím řízením přesahující hranice v procesním právu státu fóra (přesun sudiště do zahraničí tam, kde neexistuje žádný vztah se zahraničím, odsun procesních norem fóra nad rámec kogentních procesních norem atd.) až po koncepci rozhodčího nálezu.“ ROZEHNALOVÁ, N. *Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení*. In: Sehnálek, D. a kol. *Dny práva – 2009 – Days of law*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

4 Růžička, K. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. str. 23.

nález je chápán ne jako soukromoprávní narovnání závazkového vztahu, ale jako rozhodnutí *sui generis*, odvozené od veřejné moci. Je to rovněž stát a jeho právní řád, jež primárně umožňují subjektům využít možnosti dané jim právním řádem přenést na rozhodce rozhodnutí jejich záležitosti. Základem možnosti konání rozhodčího řízení je tedy prvotně právní řád, nikoli autonomní vůle stran a její právo řešit svou záležitost svobodně zvoleným způsobem (jak zastává doktrína smluvní, viz dále).

Jurisdikční doktrína zdůrazňuje především význam místa konání rozhodčího řízení a jeho právního řádu (*lex arbitri*). Právní řád místa konání rozhodčího řízení má dle jurisdikční doktríny vliv na celé rozhodčí řízení a jak strany sporu, tak rozhodci jsou povinni se tomuto právnímu řádu podřídit, pokud *lex arbitri* sám neponechává stranám či rozhodcům prostor pro odchylný postup. Na důležitosti zde tedy nabývají zejména kogentní normy *legis arbitri* a souladnost postupu rozhodčího řízení s veřejným pořádkem právního řádu místa jeho konání. Základním axiomem jurisdikční teorie je proto odvození pravomoci rozhodců a platnosti rozhodčí smlouvy od právního řádu místa konání rozhodčího řízení (tzv. sudiště). Tento přístup však nelze vykládat tak, že by jurisdikční teorie vůbec nebrala v potaz vůli stran. Nepovažuje ji ovšem za základ rozhodčího řízení, které chápe pouze jako určitou modifikaci rozhodování sporů veřejnou mocí, tedy od této moci, vyjádřené v právním řádu, odvozenou.

Vzhledem k výše uvedenému se s jurisdikční doktrínou rovněž pojí tzv. procesněprávní pojetí rozhodčí smlouvy. V tomto pojetí je rozhodčí smlouva procesněprávním⁵ institutem, tzn., že rozhodčí smlouva pouze vylučuje na základě vůle smluvních stran z rozhodování sporu soudní orgán (derogace soudní jurisdikce) a přenáší jej do sféry pravomoci rozhodců: „*Předmětem rozhodčí smlouvy je v zásadě přenesení jurisdikce ze státních soudů na soudy nestátní, resp. na rozhodce.*“⁶

Vůle stran ovšem nezakládá pravomoc rozhodců spor rozhodnout. Tato pravomoc je odvozena od veřejné moci,

nikoli od vůle stran zmocnit rozhodce k narovnání závazkového vztahu. Dále stejně jako rozhodčí smlouva není vztahem hmotněprávním, ani vztah stran a rozhodců není založen na smluvní bázi, tj. na základě inominátní smlouvy, díky níž jedná rozhodce jako zmocněnec stran. Pokud by tomu tak bylo, tedy pokud by byl rozhodce zmocněncem strany či stran, je dle jurisdikční doktríny vyloučena jeho nestrannost.⁷ Nestrannost rozhodce a jeho pravomoc autoritativně a závazně rozhodovat o právech a povinnostech stran sporu tedy musí být odvozena od veřejné moci a nemůže mít soukromoprávní, tj. smluvní základ. Smluvní strany mohou rozhodce toliko nominovat.⁸ Další důležitou konsekvencí tohoto pojetí je, že rozhodce z pozice veřejné moci právo nalézá (obdobně jako soudce), nikoli narovná (jakožto zástupce stran k tomu zmocněný). Obě pojetí vedou např. k odchylnému pojetí účinnosti rozhodčího nálezu, neboť rozhodčí nález jakožto soukromoprávní narovnání by mohl být účinný pouze *ex nunc* (byl by konstitutivní), zatímco rozhodčí nález jakožto akt aplikace práva nalézající by působil *ex tunc* (byl by deklaratorní).⁹

V kontextu mezinárodního rozhodčího řízení má jurisdikční doktrína ten důsledek, že rozhodčí řízení nemůže probíhat v „právním vakuu“, ale pravomoc rozhodců musí být založena právním řádem, v tomto případě tedy právním řádem místa konání rozhodčího řízení (*lex arbitri*). Možnost rozhodnout spor v místě sudiště formou rozhodčího řízení je výrazem vůle suveréna působícího na daném území, který je oprávněn regulovat vše, včetně rozhodčího řízení a propůjčovat mu tím legalitu.¹⁰ Rozhodce je v tomto pojetí plně vázán na konkrétní právní řád, tedy na *lex arbitri*. Dopad *legis arbitri* se projevuje i na právu rozhodném. Možnost volby rozhodného práva musí být podložena a umožněna právní normou *legis arbitri*. Rozhodci, stejně jako soudci, mají povinnost aplikovat v rozhodčím řízení procesní normy daného státu tohoto řízení se týkající. Procesní normy

5 Na specifickou povahu rozhodčí smlouvy, a její paradoxní povahu, nepřipouštějící důsledné procesněprávní ani hmotněprávní pojetí upozorňují Raban P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 54: „(...) lze ji považovat buď za hmotněprávní smlouvu o procesních vztazích, nebo procesněprávní smlouvu řídící se hmotným právem.“ a Rozehnalová N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. str. 104: „Přikláníme se k těm názorům, které hodnotí rozhodčí smlouvu jako institut se smluvním základem, pohybující se v prostředí procesního práva.“

6 Růžička, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, str. 34.

7 Bělohlávek, A. Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů: komentář, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012. Naproti tomu stojí názor, že nestrannost rozhodce jako zmocněnce stran ovlivněna není, jelikož nestrannost a spravedlivé rozhodnutí věci je právě obsahem plnění ze smlouvy, kterou strany s rozhodcem uzavírají, viz Raban P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 45.

8 Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. str. 54.

9 Srov. např. Lisse, L. Nalézání práva rozhodci v nové judikatuře Ústavního soudu. Dostupné z [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html)

10 „The seat of arbitration is the jurisdiction that gives legitimacy and legality to the arbitration proceedings and the resulting award“. Greenberg, S.; Kee, Ch.; Weeramantry, J. International commercial arbitration: an Asia-Pacific perspective. New York: Cambridge University Press, 2011, str. 66.

legis arbitri určují a vymezují volnost stran sporu a rozhodců při výběru rozhodného práva. V případě absence volby práva stranami sporu by rozhodci měli zpravidla aplikovat kolizní normy právního řádu sudiště, stejně jako soudci.¹¹ Respektován musí samozřejmě být i veřejný pořádek příslušného státu.

SMLUVNÍ DOKTRÍNA

Základním pilířem jurisdikční doktríny se ukázala být veřejná moc respektive právní řád sudiště (*lex arbitri*). Od tohoto právního řádu odvozovaly strany sporu svou možnost derogovat jurisdikci soudů a přenést ji na rozhodce, kteří při výkonu svého rozhodování vykonávají veřejnou (rozhodovací, nalézací) pravomoc. V rámci smluvní doktríny zastává primární pozici autonomní vůle stran. Autonomní princip prostupuje dle smluvní doktríny celým rozhodčím řízením. Z toho důvodu je rozhodce nebo rozhodčí instituce ve smluvním vztahu se stranami, které mezi sebou mají spor a hodlají ho tímto způsobem vyřešit. Jinými slovy smluvní strany skrze rozhodčí smlouvu podřídí urovnání sporu závaznému nálezu soukromé osoby, kterou si samy zvolí a k tomuto účelu ji zmocní. Strany tudíž z vlastní vůle vylučují použití soudní pravomoci a vlastními prostředky upravují celý proces, kterým má být mezi nimi spor urovnán. Strany sporu jsou pány rozhodčího řízení.¹² Rozhodčí smlouva je v rámci této doktríny považována za tzv. materiálněprávní smlouvu, tj. soukromoprávní inominátní smlouvu *sui generis*, která se řídí obecným soukromým právem. Stejně tak rozhodčí nález představuje svého druhu narovnání mezi stranami, učiněné skrze rozhodce: „(...) rozhodcovská činnost je založena smlouvou vůlí stran, jíž přenášejí své právo utvářet závazkový vztah z vlastní osoby na osobu třetí a to tak, že obě spořídí se strany je delegují na osobu tutéž (kolektiv osob), která má spravedlivým postupem vytvořit závazek nový.“¹³

Výsledný rozhodčí nález by měl být dle smluvní doktríny státní mocí přezkoumatelný pouze v minimální míře a státní moc by měla toliko zajistit vykonatelnost nálezu, jakožto z vůle stran rovnocenné alternativy rozsudku (rovnocennost vyplývá z toho, že smluvní strany namísto způsobu řešení sporu nabízeného státem a končícího vydáním rozsudku zvolily svou svobodnou vůlí způsob řešení sporu končící vydáním rozhodčího nálezu). Rozhodčí nález je tedy chápán jako soukromoprávní smlouva,

ovšem smlouva vynutitelná, tj. jako formalizovaný závazek vyšší právní síly.¹⁴ Rozhodčí řízení je v rámci smluvní teorie chápáno jako čistě soukromoprávní záležitost, což ve svém krajně chápaném důsledku vede až k názoru o neexistenci konkrétního *legis arbitri*, kterým by mohl být podložen kontrolní zásah státní moci do rozhodčího řízení. Tato teorie je v odborné literatuře nazývána teorií delokalizované arbitráže.¹⁵ Zastánci smluvní teorie tedy odmítají, že by v samém základu rozhodčího řízení mohlo primárně stát pozitivní právo. Mnohem spíše lze tuto pozici charakterizovat tak, že v základu celého rozhodčího řízení a závaznosti rozhodčího nálezu stojí svobodná autonomní vůle, která má právo rozhodovat o svém osudu.¹⁶

O důležitosti znalosti teoretických koncepcí rozhodčího řízení, a zejména pak znalosti skutečnosti, kterou z doktrín zastávají národní soudy, svědčí zejména nálezy Ústavního soudu ČR, který se skrze tyto nálezy hlásil nejprve ke smluvní doktríně. Modelově to ilustruje např. v usnesení IV. ÚS 174/02 ze dne 15.7.2002: „Rozhodčí soud je soukromou osobou, která je soudem jen podle názvu, nepatří do soustavy soudů podle zákona o soudech a soudcích a není orgánem veřejné moci. Má povahu odborné organizace zprostředkávající služby pro osoby, které chtějí, aby rozhodce jejich právní vztah vyjasnil a napevno postavil. Charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůlí stran a její výsledek je činností narovnávající ve smyslu § 585 obč. zák. Výsledek pak je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud, kterou mu svěřili.“

V jednom ze svých poměrně recentních nálezů, sp. zn. I. ÚS 3227/07 ze dne 8.3.2011 ovšem Ústavní soud ČR konstatoval, v souvislosti s posuzováním otázky zda se na rozhodce vztahuje poučovací povinnost stran dle ust. § 118a OSŘ, že:¹⁷ „Právní řád dává stranám možnost, aby

11 Kučera, Z. Mezinárodní právo soukromé. Brno: Doplněk, 2009, str. 428.

12 Raban P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 42.

13 Raban, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie, 2003, č. 1, str. 25 a násl.

14 Užívána je v této souvislosti analogie se smlouvou sepsanou formou notářského zápisu, která je přímo vynutitelným exekucním titulem. Viz např. Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 46.

15 Srov. např. Greenberg, S., Kee, Ch. a Weeramantry, J. International commercial arbitration: an Asia-Pacific perspective. New York: Cambridge University Press, 2011. str. 68 - 70; Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. str. 55.

16 Raban P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 45.

17 Existence poučovací povinnosti rozhodce byla předtím konstatována již v rozsudcích Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Odo 1528/2005 a sp. zn. 23 Cdo 3749/2008. Blíže k této problematice

rozhodčí smlouvou derogovaly pravomoc soudu a založily pravomoc rozhodce, jenž bude v jejich věci nalézat právo a výsledek této činnosti promítne do autoritativního rozhodnutí - rozhodčího nálezu.“ Ústavní soud ČR, zdá se, tudíž v současnosti nepovažuje rozhodce za zmocněnce stran, který právo narovnává, ale za osobu¹⁸, která právo objektivně nalézá.

SMÍŠENÁ DOKTRÍNA

Jurisdikční i smluvní doktrína jsou koncepcemi v některých směrech poměrně dosti vyhraněnými. Určité aspekty těchto doktrín tudíž není snadné v celém jejich důsledku akceptovat. Co se týče hlavních oblastí neshod mezi jednotlivými doktrínami, je třeba uvést především námitku zastánců jurisdikční teorie proti teorii smluvní, že jedinou mocí povolnou závazně rozhodovat spory stran je moc veřejná, a proto má-li být rozhodčí nález pro strany závazný, ba dokonce též státem vynutitelný, musí být pravomoc rozhodců rozhodovat spory založena mocí veřejnou, tj. veřejnoprávně a nikoli pouhou vůlí stran (soukromoprávně). Dalším významným argumentem je argument mířící skrze veřejnoprávní subjektivní práva na právo na spravedlivý proces a soudní ochranu. Smluvní strany nemohou jednoduše disponovat některými svými právy (alespoň ne neomezeně), a těmto právům musí být poskytnuta ochrana nezávislým orgánem „bez ohledu na vůli stran“ (strany svou vůlí nemohou rozhodčí řízení vyloučit z přezkumu orgánem veřejné moci). Proti rozhodci jakožto zmocněnci stran je rovněž namítáno, že takové pojetí by vylučovalo advokáty z rozhodování sporů, jelikož dle právní úpravy většiny států nesmí advokát působit současně jako zástupce obou stran.¹⁹ Zmiňována je též problematika smluvní odpovědnosti rozhodce stranám sporu či přehlížení vazeb rozhodčího řízení na *lex arbitri*, a to zejména v otázkách arbitrability, veřejného pořádku, soudního přezkumu a vykonatelnosti nálezu.

Zastánci smluvní teorie naopak jurisdikční teorii vytykají, že smyslem rozhodčí smlouvy je právě vyloučení ingerence veřejné moci (soudů) při rozhodování sporů, nikoli nahrazení této formy rozhodování (soudní) činností obdobnou

(rozhodčím řízením odvozeným od veřejné moci). Vykonatelnost nálezu státem dle smluvní doktríny neznamená, že by nález sám musel být od této moci odvozen. Postačí, pokud veřejná moc akceptuje autonomii vůle stran, tj. umožní-li stranám svobodně rozhodnout o způsobu, jakým mezi sebou svůj spor vyřeší. Odvozování pravomoci rozhodovat spor od veřejné moci dále vyvolává otázky odpovědnosti rozhodce za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci,²⁰ otázky přezkumu rozhodčích nálezů či možnosti pasivní legitimace rozhodců v rámci případných ústavních stížností proti nim, které v České republice dle nálezů Ústavního soudu ČR, opřených ještě do nedávné doby právě o smluvní doktrínu, nejsou přípustné.²¹

V důsledku výše naznačených konsekvencí, ke kterým jednotlivé krajní přístupy vedou, se v odborné literatuře začala prosazovat tzv. smíšená doktrína, pokoušející se o syntetické uchopení obou krajních přístupů k rozhodčímu řízení. Zastánci smíšené teorie vidí rozhodčí řízení jako výsledek spolupůsobení dvou prvků: vůle stran podíídit řešení sporů rozhodčímu řízení a vůle státu propůjčit rozhodčímu řízení účinky soudního rozhodnutí.²² Rozhodčí řízení tedy neexistuje mimo právní normy *legis arbitri*, současně je však nepopíratelné, že arbitráž má původ v soukromoprávní smlouvě. Vůle stran je třeba k samotnému uzavření rozhodčí smlouvy a v rámci možností i k úpravě rozhodčího řízení. Smíšená doktrína tedy chápe rozhodčí řízení jako vůli stran řízený proces, odehrávající se v rámci norem *legis arbitri*.

Co se týče rozhodného práva, mají dle smíšené doktríny strany sporu či rozhodci možnost výběru tohoto práva jen v případě, opravňují-li je k tomu normy *legis arbitri*. V případě neexistence možnosti volby rozhodného práva dle *legis arbitri*, či v případě absence volby rozhodného práva stranami nebo rozhodci, bude rozhodné právo určeno patrně skrze kolizní normy mezinárodního práva soukromého *legis arbitri*.

AUTONOMNÍ DOKTRÍNA

Autonomní doktrína představuje poměrně nový a zcela specifický přístup k problematice rozhodčího řízení, a to právě v oblasti a z perspektivy mezinárodního rozhodčího řízení. Na rozdíl od předchozích třech přístupů popírá jakékoli vazby rozhodčího řízení na právní předpisy národního práva. Roz-

např. Šustová, J. Pár poznámek k problematice poučovací povinnosti dle § 118a o.s.ř. v rozhodčím řízení. Dostupné z [www: <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-problematice-poucovací-povinnosti-dle-118a-osr-v-rozhodcim-řízení-82006.html>](http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-problematice-poucovací-povinnosti-dle-118a-osr-v-rozhodcim-řízení-82006.html).

18 Rozhodce je dle nově prezentovaného názoru Ústavního soudu ČR tzv. „jiným orgánem“ ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, u něhož se lze stanoveným způsobem (tj. dle ZRR) domáhat ochrany práva. Na možnost této argumentace poukazyval ve svém článku i Lisse, L. K otázce povahy rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, 2011, č. 17.

19 Lisse, L. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem. Praha: Linde, a.s., 2012, str. 28.

20 V České republice tedy dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Tato odpovědnost se u nás v rámci rozhodčího řízení neuplatňuje.

21 Raban P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. Praha: C.H.Beck, 2004. str. 45.

22 Rozehnalová, N. Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení. In: Sehnálek, D. a kol. Dny práva – 2009 – Days of law. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

hodčí řízení tedy nepřirovnává či neodvozuje ani od veřejné moci, ani v jeho základech nespátřuje soukromoprávní smluvní vztahy. Autonomní doktrína nahlíží na rozhodčí řízení jako na zcela autonomní institut. Chápe jej tedy zcela jako institut „*per se*“²³ či *sui generis*. Rozhodčí řízení je zde chápáno jako transnacionální institut, jehož hlavními devizami jsou především rychlost a flexibilita. Původ rozhodčího řízení je třeba spatřovat v praxi mezinárodních obchodníků, která tempem svého vývoje předchází právní úpravu, jež nanejvýše teprve dodatečně upravuje již fungující a autonomně vypracované aspekty rozhodčího řízení.

Pro autonomní doktrínu je příznačná velká míra autonomie stran, které by měly mít možnost své záležitosti upravit zcela dle vlastní vůle. Autonomní teorie má své příznivce především v zemích francouzské provenience, nejvýraznější postavou je patrně profesor E. Gaillard.²⁴ Gaillard zastává krom autonomie stran i striktní pojetí autonomie rozhodců, kteří mají mít sami možnost, s ohledem na okolnosti případu, rozhodnout o aplikaci toho kterého právního řádu, *legis mercatoria* apod. Je třeba říci, že přestože některé myšlenky této teorie jsou podnětné (např. úvahy o delokalizaci řízení, které v současné době nabývají na významu zejména v rámci on-line řešení sporů, v rámci otázky po nutnosti aplikace kolizních norem *legis arbitri* rozhodci apod.), zůstávají na rozdíl od dříve zmíněných koncepcí spíše v rovině teorie než praxe. Právní řády většiny států totiž i mezinárodní rozhodčí řízení, jehož výstupem má být závazný a vykonatelný nález, upravují.

Co se týče problematiky rozhodného práva, je tato otázka v rámci autonomní doktríny zcela v režii stran rozhodčí smlouvy, případně též v rukou rozhodců. Jelikož je zde zcela odmítnut vliv jiných právních úprav na rozhodčí řízení, než těch, na kterých se strany dohodnou či které zvolí rozhodci, je možné uvažovat toliko o tom, že by rozhodné právo při absenci volby práva stranami, bylo určeno rozhodci, kteří by v takovém případě byli omezeni toliko povahou a okolnostmi posuzovaného případu.



JUDr. Gabriel Achour

T +420 270 006 111

F +420 270 006 122

E gabriel.achour@achourhajek.com

23 Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku, 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. str. 59.

24 „The juridicity of arbitration is rooted in a distinct, transnational legal order. (...) This representation corresponds to the international arbitrators' strong perception that they do not administer justice on behalf of any given State (...).“ Gaillard, E. Legal theory of international arbitration. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010, str. 35.

